

Sygn. akt I C 97/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Piotr Jakubiec

Protokolant Ilona Pasternak

po rozpoznaniu w dniu 9 grudnia 2014 r. w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. M., M. M. (1), M. M. (2), M. M. (3)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda J. M. kwotę 100.000 zł (sto tysięcy złotych 0/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 18 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki M. M. (1) kwotę 80.000 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych 0/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 18 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty;

III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki M. M. (2) kwotę 80.000 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych 0/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 18 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty;

IV. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda M. M. (3) kwotę 80.000 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych 0/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 18 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty;

V. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda J. M. kwotę 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych 0/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 17 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty;

VI. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki M. M. (1) kwotę 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych 0/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 7 września 2013 r. do dnia zapłaty;

VII. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki M. M. (2) kwotę 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych 0/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 17 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty;

VIII. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda M. M. (3) kwotę 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych 0/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 7 września 2013 r. do dnia zapłaty;

IX. oddala powództwa w pozostałej części;

X. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. rzecz powodów J. M., M. M. (1), M. M. (2), M. M. (3) kwoty po 4.393,50 zł (cztery tysiące trzysta dziewięćdziesiąt trzy złote 50/100) tytułem zwrotu kosztów procesu;

XI. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Lublinie kwotę 5.270 zł (pięć tysięcy dwieście siedemdziesiąt złotych 0/100) tytułem opłaty od pozwu.

Sygn. akt I C 97/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 24 stycznia 2014 r. J. M., M. M. (1) – małoletnia reprezentowana przez ojca J. M., M. M. (2) i M. M. (3) domagali się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.: tytułem zadośćuczynień pieniężnych, o którym mowa w art. 448 kc, za doznaną krzywdę kwot po 150.000 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 18 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty, a nadto odszkodowań za pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci żony i matki w kwotach po 20 000 zł. z ustawowymi odsetkami liczonymi dla powodów: M. M. (1) i M. M. (3) - od dnia 7 września 2013 r., a dla powodów J. M. i M. M. (2) od dnia 17 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty. Nadto powodowie domagali się zasądzenia na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 7200 zł., wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podnieśli, że w dniu 30 stycznia 2008 r., doszło do wypadku komunikacyjnego. Kierujący niesprawnym technicznie ciągnikiem siodłowym marki S. o nr rej. (...) wraz z naczepą marki F. o nr rej. (...) M. P. nie udzielił pierwszeństwa przechodzącej przez przejście dla pieszych K. M. i najechał na nią. Wskutek doznanych obrażeń wielonarządowych pokrzywdzona zmarła. Pojazd sprawcy zdarzenia był ubezpieczony w zakresie odpowiedzialności cywilnej u pozwanego. W postępowaniu likwidacyjnym pozwany ubezpieczyciel przekazał wszystkim powodom kwoty po 40 000 zł z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej, a nadto kwotę 3 680 zł, tytułem zwrotu kosztów pogrzebu i 5 000 zł., tytułem zwrotu kosztów postawienia nagrobka. Nadto strona pozwana przyznała również dzieciom zmarłej rentę alimentacyjną na podstawie art. 446 § 2 k.c., która obecnie wynosi około 102 zł miesięcznie.

Podano, iż z uwagi na fakt, że pełnomocnik, który obecnie reprezentuje powodów nie reprezentował ich w całym postępowaniu likwidacyjnym to pismami z dnia 15 lipca 2013 r. oraz 28 sierpnia 2013 r. wniósł do ubezpieczyciela o przesłanie kserokopii decyzji dotyczących powodów oraz o dopłatę dalszych kwot stosownego odszkodowania, jak i o zapłatę zadośćuczynienia z tytułu śmierci bliskiej osoby. W odpowiedzi na powyższe strona pozwana pismami z dnia 16 sierpnia 2013 r. i 6 września 2013 r., odmówiła spełnienia roszczeń powodów. W odpowiedzi na powyższe pełnomocnik powodów w dniu 2 września 2013 roku złożył skargę do Rzecznika Ubezpieczonych. Po ponownym rozpoznaniu sprawy dnia 17 grudnia 2013 roku strona pozwana wydała ostateczną decyzję odmawiając przyznania powodom jakichkolwiek dalszych kwot.

W ocenie powodów należy się im zadośćuczynienie za krzywdę spowodowaną utratą najbliższej osoby w kwotach po 150.000 zł, gdyż roszczenie to znajduje swoje oparcie w przepisach art. 448 kc w zw. z art. 24 kc. Podobnie odszkodowanie z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej w kwotach po 20 000 zł., należne jest w oparciu o art. 446 § 3 kc. Uzasadniając roszczenie w zakresie żądanych odsetek powodowie wskazali, że domagają się odsetek od kwoty zadośćuczynienia od dnia następnego po dniu, w którym strona pozwana wydała ostateczną decyzję w przedmiocie tych roszczeń. W przypadku odsetek ustawowych od kwot odszkodowania to według powodów powinny być liczone od dnia 17 sierpnia 2013 r., dla powodów J. oraz M. M. (2) oraz od 7 września 2013 r. dla powodów M. M. (1) i M. M. (3), tj. od dnia następnego po dniu, w którym strona pozwana wydała ostateczną decyzję w przedmiocie tych roszczeń. Uzasadniając wysokość kosztów zastępstwa procesowego podniesiono, iż przyjęto dwukrotność stawki minimalnej wynikającą z charakteru sprawy i związanego z nią nakładu pracy pełnomocnika (pозew z uzasadnieniem k. 2-14 akt sprawy).

W dniu 5 maja 2014 r., pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. złożył odpowiedź na pozew, w której nie uznał powództwa, wniósł o jego oddalenie podnosząc zarzut nieudowodnienia zgodnie z dyspozycją art. 6 k.c. faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, pozwalających na przyznanie powodom zadośćuczynienia na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24 kc oraz o zasądzenie na swoją rzecz kosztów zastępstwa według norm

przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (odpowiedź na pozew k.112-120 akt sprawy).

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany wskazywał na brak podstaw do przyznania zadośćuczynienia w związku ze śmiercią osoby bliskiej na podstawie przepisów powołanych przez stronę powodową z uwagi na okoliczność, iż wypadek miał miejsce w dacie przed wejściem w życie nowelizacji i wprowadzeniem przepisu z art. 446 § 4 kc. Zakwestionował przy tym okoliczność udowodnienia przesłanek uzasadniających dochodzone pozwem roszczenia. Wskazał ponadto na brak dowodów świadczących o tym, iż powodowie byli w sposób szczególny związani ze zmarłą K. M.. W przypadku gdyby sąd nie podzielił tej argumentacji strona pozwana zakwestionowała wysokość poszczególnych żądań ponosząc, że art. 448 kc nie przewiduje obligatoryjności w przyznawaniu zadośćuczynienia nawet mimo zawinionego naruszenia dóbr osobistych Sąd może zadośćuczynienia nie zasądzić. W ocenie pozwanego powód J. M. nie wspominał o tym, czy po śmierci żony miał problemy z samodzielnym prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz czy potrzebował pomocy ze strony osób trzecich w opiece nad dziećmi. Powodowie nie określili w pozwie na czym konkretnie miałyby polegać doznana przez nich krzywda, która uzasadniałaby wielkość dochodzonego roszczenia, co utrudnia lub wręcz uniemożliwia ustosunkowanie się do zgłoszonych roszczeń. Odnosząc się do żądania dodatkowego odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej strona pozwana podnosiła, iż przyznano i wypłacono powodom odszkodowanie z tego tytułu w kwotach po 40.000 zł., co wyczerpuje roszczenie odszkodowawcze powodów i prowadzi do skutku wygaśnięcia roszczenia z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania. Dyspozycja art. 446 § 3 kc nie obejmuje obowiązku wyrównania wszystkich szkód, a zatem posiada charakter ryczałtowy. Przedstawione przez powodów okoliczności w ocenie pozwanego nie pozwalają na ustalenie, iż ich sytuacja majątkowa uległa pogorszeniu na tyle, iż uzasadnione byłoby przyznanie powodom dodatkowej kwoty odszkodowania, a przyznana dotychczas kwota jest w pełni wystarczająca.

Strona pozwana zakwestionowała również wysokość kosztów zastępstwa procesowego podnosząc brak wykazania szczególnego nakładu pracy pełnomocnika i skomplikowanego stanu faktycznego zaznaczając jednocześnie, iż roszczenie powodów jest oparte na identycznych podstawach faktycznych jak i jurydycznych. Podobnie zakwestionowała również wskazaną przez powodów datę odsetek ustawowych określoną w pozwie podnosząc, iż zgodnie ze stanowiskiem judykatury odsetki powinny być liczone od chwili wyrokowania. Mając powyższe na względzie pozwany uznał odpowiedź na pozew za udowodnioną i wniósł jak na wstępie.

W toku procesu strony podtrzymywały swoje stanowiska. Powodowie popierali powództwo, zaś pozwany powództwa nie uznawał i wniósł o jego oddalenie.

Sąd okręgowy ustalił, co następuje:

J. M. był mężem K. M. zaś M. M. (3), M. M. (2) i małoletnia M. M. (1) byli jej dziećmi. W dniu 30 stycznia 2008 r., w miejscowości N. miał miejsce wypadek drogowy, spowodowany przez M. P., kierującego niesprawnym ciągnikiem siodłowym marki S. o nr rej. (...) wraz z naczepą marki F. o nr rej. (...), który nie udzielił pierwszeństwa i najechał na przechodzącą, w miejscu wyznaczonym jako przejście dla pieszych K. M.. Skutkiem tego wypadku pokrzywdzona doznała obrażeń wielonarządowych skutkujących jej śmiercią. Wyrokiem z dnia 24 października 2008 r., Sąd Rejonowy w Lublinie w sprawie IV K 226/08 skazał M. P. za to przestępstwo wyczerpujące dyspozycję art. 177 § 2 kk na karę dwóch lat pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk oraz art. 70 § 1 pkt 1 kk zawieszono na okres 5 lat próby(okoliczności bezsporne, wyrok w sprawie IV K 226/08 k. 21-22 akt sprawy, odpis skrócony aktu zgonu k. 23, odpis skrócony aktu urodzenia k. 17 akt sprawy).

Sprawca wypadku posiadał u pozwanego umowę w zakresie ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów ważną w dniu zdarzenia (okoliczność bezsporna).

Mąż i dzieci zmarłej pismem z dnia 31 marca 2008 r., (data wpływu – 2 kwietnia 2008 r.) zgłosili stronie pozwanej szkodę w postaci śmierci K. M. żądając wypłaty jednorazowego odszkodowania i renty. Nie określali przy tym konkretnych kwot wnioskowanych z poszczególnych tytułów. Decyzją z dnia 20 maja 2008 r., pozwany ubezpieczyciel przyznał na rzecz powodów kwoty po 40 000 zł tytułem odszkodowania, a nadto kwotę 3.680 złotych tytułem zwrotu

kosztów pogrzebu i pochówku pomniejszając powyższą kwotę o 50 % ewentualnego przyczynienia się. Powodowie uzyskali od ubezpieczyciela łącznie kwotę 81.840 zł. Z ponownym wnioskiem do pozwanego powodowie zwrócili się pismem z dnia 26 stycznia 2009 r. (data wpływu -27 stycznia 2009 r.). W wyniku decyzji z dnia 19 września 2008 r. zwrócono powodom dodatkowo koszty wybudowania nagrobka w wysokości 2 500 zł., pomniejszając o ewentualne 50 % przyczynienia się. Decyzją z dnia 19 lutego 2009 r., pozwany po przyjęciu pełnej odpowiedzialności za skutki zgłoszonego wypadku komunikacyjnego z dnia 30 stycznia 2008 r., przyznał na rzecz powodów odszkodowanie w łącznej wysokości 168 680 zł., pomniejszając je o uprzednio wypłaconą kwotę 84 340 zł. Ponadto decyzją z dnia 18 lutego 2009 r., poinformowano powoda J. M. o przyznaniu na rzecz małoletnich dzieci M., M. i M. M. (1) renty wyrównującej utracone dochody po śmierci matki w wysokości po 34 zł. miesięcznie na podstawie art. 446 § 2 kc. Decyzją ubezpieczyciel z dnia 7 kwietnia 2010 r., przyznana renta została podwyższona do kwot po 110 zł., miesięcznie na każde dziecko. W dniu 15 lipca 2013 r., pełnomocnik powodów zwrócił się z wnioskiem do strony pozwanej o przesłanie kserokopii wszystkich decyzji wydanych w przedmiotowej sprawie wnosząc jednocześnie o dopłatę na rzecz powodów J. M. i M. M. (2) kwot po 60 000 zł., tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, a nadto na rzecz J. M. kwoty 200 000 zł tytułem zadośćuczynienia, a na rzecz M. M. (2) kwoty 150 000 zł tytułem zadośćuczynienia. W odpowiedzi na powyższe decyzją z dnia 16 sierpnia 2013 r. odmówił uwzględnienia zgłoszonych żądań. W dniu 28 sierpnia 2013 r., pełnomocnik powodów zwrócił się z wnioskiem do strony pozwanej o przesłanie kserokopii wszystkich decyzji wydanych w przedmiotowej sprawie wnosząc jednocześnie o dopłatę na rzecz małoletniej powódki M. M. (1) i powoda M. M. (3) kwot po 60 000 zł., tytułem dopłaty do odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci matki, a nadto kwot po 150 000 zł., tytułem zadośćuczynienia. Decyzją z dnia 6 września 2013 r., pozwany odmówił uwzględnienia powyższych roszczeń. Profesjonalny pełnomocnik powodów w dniu 2 września 2013 r., złożył skargę do Biura Rzecznika Ubezpieczonych. Strona pozwana po ponownym rozpatrzeniu sprawy w decyzji z dnia 17 grudnia 2013 r., odmówiła jednak przyznania powodom jakichkolwiek kolejnych kwot z tytułu zgłoszonych roszczeń (okolicości bezsporne, wniosek i decyzje pochodzące z akt szkody k. 24-25, 27, 28-29, 30, 31, 39-41, pisma k. 32-38, 42-46, 51-52, 53-54, 55-56, 57, 58, skarga k. 47-48, 49-50, odpis skrócony aktu małżeństwa k. 59 akt sprawy).

Śmierć K. M. była dla jej męża i dzieci ogromnym przeżyciem. O wypadku, w którym uczestniczyła żona powód J. M. dowiedział się w trakcie pobytu na wywiadówce szkolnej u córki M.. Pojechał na miejsce zdarzenia niezwłocznie po uzyskaniu o nim informacji, nie został tam jednak dopuszczony przez służby go zabezpieczające i Prokuratora. Po powrocie do domu poinformował również dzieci o śmierci ich matki. K. M. była podporą dla całej rodziny. Kompleksowo zajmowała się domem. Prała, sprzątała i gotowała. Dbała ponadto o wychowanie dzieci, pomagała im w lekcjach i wiele uwagi poświęcała swojej małoletniej córce powódce M. M. (1), której z racji wieku potrzeba bliskości z matką były bardzo duża. To dzięki wysiłkowi K. M. relacje rodzinne były harmonijne i zgodne, a stosunki między jej poszczególnymi członkami układały się bardzo dobrze. J. i K. M. byli zgodnym małżeństwem z długoletnim stażem, obydwójce pracowali w systemie zmianowym, a uzyskiwane dochody wystarczały im nie tylko na zaspokajanie bieżących potrzeb rodziny, ale również na poczynienie niewielkich oszczędności. Poza pracą zawodową powód J. M. wraz z żoną uprawiał gospodarstwo rolne i hodował zwierzęta, co pozwalało uzyskać mu niewielki dochód wspomagający rodzinny budżet. Dzieci były zadbane i szczęśliwe, nie stwarzały problemów wychowawczych.

Po wypadku i śmierci K. M. sytuacja w rodzinie powodów uległa znacznemu pogorszeniu. Powód J. M. został zmuszony do tego, aby poza dotychczasowymi obowiązkami przejąć dotychczasowe obowiązki żony i zaopiekować się dziećmi. Korzystał przy tym i korzysta nadal ze wsparcia rodziny, a w szczególności swoich rodziców i sióstr. Matka powoda pomaga mu w pełnieniu obowiązków domowych i opiekuje się małoletnią powódką M. M. (1). Powód korzysta dodatkowo ze wsparcia sąsiadów w zakresie prac w gospodarstwie. Pogorszyła się również sytuacja finansowa rodziny, gdyż stale wzrastają jej potrzeby, a tym samym wydatki poszczególnych członków. Powód M. M. (3) podjął bowiem studia w W., a powódka M. M. (2) studia w L.. Powód J. M. nadal pracuje, a dzieci otrzymują rentę od ubezpieczyciela i rentę rodzinną w kwotach łącznie po 375 zł. Mimo upływu czasu wspomnienia o śmierci K. M. wracają do wszystkich powodów zwłaszcza, kiedy J. M. codziennie przejeżdża przez miejsce w którym zginęła jego żona odwożąc czy przywożąc ze szkoły córkę M.. Powódka M. M. (2) nie radziła sobie ze stratą matki w wieku 13 lat i przez okres około 3 lat korzystała z pomocy psychologa. Powód M. M. (3), który w dacie zdarzenia miał 14 lat

również zamknął się w sobie, nie chciał z nikim rozmawiać o stracie matki ani o wypadku, gdyż sprawiało mu to ból. Starał się wspomagać ojca w jego obowiązkach. Małoletnia powódka M. M. (1) mimo, iż w dacie śmierci K. M. miała niespełna dwa lata wspomina okoliczności wypadku związane z utratą matki poznane z relacji najbliższych. Powodowie systematycznie odwiedzają grób zmarłej na cmentarzu (zeznania powoda J. M. protokół elektroniczny z 17 września 2014 r., od 00:02:24 do 00:14:49, transkrypcja k. 333-335, protokół elektroniczny z 9 grudnia 2014 r., od 00:04:13 do 00:06:46, zeznania powódki M. M. (2) protokół elektroniczny z 9 grudnia 2014 r., od 00:06:46 do 00:08:30, zeznania powoda M. M. (3) protokół elektroniczny z 9 grudnia 2014 r., od 00:08:30 do 00:09:00, zeznania K. W. protokół elektroniczny z 17 września 2014 r., od 00:17:14 do 0:23:42, transkrypcja k. 336-337v, zeznania J. T. protokół elektroniczny z 17 września 2014 r., od 00:23:42 do 00:28:51, transkrypcja k. 337v-339, zeznania C. M. protokół elektroniczny z 17 września 2014 r., od 00:28:51 do 00:33:21, transkrypcja k. 339-340).

Z przeprowadzonych w toku postępowania opinii psychologicznych wynika, iż powód M. M. (3) wymaga okresowego wsparcia terapeutycznego mającego na celu zwerbalizowanie własnych stanów emocjonalnych i zinterpretowanie traumatycznego wydarzenia rodzinnego w nowych kategoriach. W przypadku powódki M. M. (1) najbardziej wskazane jest wsparcie płynące z naturalnego środowiska rodzinnego i wychowawczego, a w przyszłości (w okresie dojrzewania) dziecko powinno być otoczone wsparciem i pomocą psychologiczną. Powódka M. M. (2) posiada niepełny wizerunek rodziny oraz zaniżony obraz własnej osoby. Powódka korzysta z rodzinnego systemu wsparcia w postaci stałej relacji emocjonalnej i wymiany uczuciowej z osobami dalszej rodziny. Stosuje konstruktywne strategie radzenia sobie z własnymi problemami. W przypadku powoda J. M. jak wynika z opinii psychologicznej podjął on już konstruktywne sposoby radzenia z nową sytuacją rodzinną po śmierci żony, lecz jego psychologiczne koszty przygotowawcze są znaczne i występują aktualnie w postaci wyczerpania emocjonalnego, poczucia bezradności, nadwrażliwości emocjonalnej (płaczliwości) oraz postawy rezygnacji z aktywnego życia w sferze społecznej. Dodatkowo dzieci zmarłej wykazują małą energię życiową (opinia psychologiczna k. 342-344, 345-347, 348-350, 351-354).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów, a w pozostałym zakresie opierając się na treści zeznań powodów J. M., M. M. (2) i M. M. (3) jak i świadków K. W. J. T. i C. M..

Wszystkie zebrane w sprawie dowody Sąd uznał za wiarygodne. W ocenie Sądu przeprowadzone dowody wzajemnie się uzupełniają i przedstawiają jednolity obraz życia powodów sprzed i po wypadku. Sąd podzielił również wywołane w sprawie opinie psychologiczne na okoliczność ustalenia stanu psychicznego powodów po śmierci K. M., a nadto stwierdzenia czy śmierć najbliższej osoby spowodowała negatywne konsekwencje w sferze zdrowia psychicznego powodów. Powyższe opinie sporządzone zostały przez fachowy podmiot w zakresie przyznanych mu kompetencji, a płynące z nich wnioski Sąd uznał za wiarygodne w pełni nie znajdując podstaw do ich kwestionowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo okazało się uzasadnione w znacznej części.

Odnosząc się do argumentacji pozwanego użytej w odpowiedzi na pozew wskazać należy, iż naruszenie dobra osobistego w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie to nic innego jak wyrządzenie poszkodowanemu krzywdy polegającej na doznaniu ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych zerwaniem więzi uczuciowej z osobą zmarłą. Wbrew twierdzeniom pozwanego jest to ta sama krzywda, której wyrównania osoba najbliższa zmarłego może dochodzić na podstawie art. 446§ 4 k.c. a więc wyrażająca się cierpieniem, bólem, poczuciem osamotnienia po śmierci osoby najbliższej (patrz Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, tom I, pod red. G. Bieńka i innych str. 685, T. 69). Nie ma żadnych uzasadnionych podstaw aby ograniczać odpowiedzialność ubezpieczyciela za wyżej wymienioną szkodę w zależności od podstawy prawnej jej dochodzenia. Zarówno bowiem w przypadku zastosowania art. 448 k.c. jak i 446§ 4 k.c. chodzi o krzywdę niemajątkową wywołaną czynem niedozwolonym, którego następstwem jest śmierć bliskiej osoby. Innymi słowy szkoda niemajątkowa rekompensowana na podstawie art. 448 k.c. jest to szkoda będąca następstwem wywołanej deliktem śmierci osoby bliskiej, skutkującej zerwaniem więzi rodzinnych ze zmarłym. Nie należy zapominać, że umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych jest umową obowiązkową i z mocy art. 9 ust 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o

ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych obejmuje odpowiedzialność cywilną podmiotu objętego obowiązkiem ubezpieczenia za szkody wyrządzone czynem niedozwolonym oraz wynikłe z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, o ile nie sprzeciwia się to ustawie lub właściwości danego rodzaju stosunku. Zakres odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń z powyższej umowy uzależniony jest zatem od zakresu odpowiedzialności posiadacza lub kierującego pojazdem. Skoro tym samym zobowiązanym do naprawienia krzywdy wywołanej stratą osoby bliskiej jest kierujący ubezpieczonym pojazdem mechanicznym, to tym samym również ubezpieczyciel.

Reasumując skoro posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem pojazdu szkodę, której następstwem jest między innymi śmierć, to w ramach zawartej umowy ubezpieczenia ubezpieczyciel przejmuje odpowiedzialność sprawcy, taka jest bowiem istota ubezpieczenia się od odpowiedzialności cywilnej (art. 9 ust. 1 omawianej ustawy, art. 822 k.c.). Nie można interpretować art. 34 ust. 1 tejże ustawy w ten sposób, że odpowiedzialność ubezpieczyciela za szkodę w postaci naruszenia dóbr osobistych osób najbliższych osoby zmarłej, wywołane śmiercią na skutek wypadku spowodowanego przez kierującego pojazdem mechanicznym, za którą on sam ponosi odpowiedzialność byłaby wyłączona. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Trudno też różnicować krzywdę osoby bliskiej, w związku ze śmiercią członka rodziny, w zależności od tego czy zadośćuczynienie wypłacane przez ubezpieczyciela znajduje oparcie w art. 446 § 4 k.c., czy też w art. 448 k.c., bowiem nie znajduje ono uzasadnienia.

W zakresie roszczeń o zadośćuczynienie zauważyć należy, że przedmiotowe zdarzenie, z którym powodowie wiążą swoje roszczenia, miało miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku, tj. przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.08.116.731), tym samym w zakresie oceny skutków przedmiotowego zdarzenia należy stosować przepisy sprzed nowelizacji. Przypomnieć i podkreślić należy również, że w orzecznictwie zarówno Sądu Najwyższego jak i sądów powszechnych przesądzona już została zasada, zgodnie z którą najbliższemu członkowi rodziny zmarłego, w sytuacji kiedy jego śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku, przysługuje na podstawie art. 448 kc w związku z art. 24 § 1 kc zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku, sygn. akt IV CSK 307/09 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 grudnia 2007 roku, sygn. akt I ACa 1137/07). Przedstawiony wyżej pogląd w pełni podziela także Sąd orzekający w sprawie. Należy podnieść dodatkowo, iż Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 października 2010 roku, sygn. III CZP 76/2010, (OSNC 2011/B poz. 42), dokonując analizy skutków dodania przez ustawodawcę do art. 446 kc treści § 4 uznał, iż jedynie wzmacnia on pozycję najbliższego członka rodziny, jednak nie wyklucza dalszego stosowania w tym zakresie art. 448 kc, przy czym na podstawie art. 448 kc zadośćuczynienie pieniężne przysługuje najbliższemu członkowi rodziny za doznaną krzywdę także wtedy, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 roku. Powyższe stanowisko, co istotne, zostało następnie ugruntowane w kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego, w tym m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 roku, sygn. akt II CSK 248/2010, (Biul.SN 2011/3/13). Tym samym powodowie jako podstawę swojego roszczenia mogli wskazywać art. 448 kc.

Przechodząc do oceny poszczególnych żądań pozwu stwierdzić należy, że żądanie zadośćuczynienia zgłoszone przez powodów zasługuje na uwzględnienie w części.

Z przepisu art. 24 § 1 kc wynika, iż nie każde naruszenie dobra osobistego umożliwia wystąpienie z roszczeniami ochronnymi. Jest to możliwe dopiero wtedy, gdy działanie naruszającego będzie bezprawne, tj. sprzeczne z prawem lub godzące w zasady współżycia społecznego. Ciężar wykazania, że nastąpiło naruszenie dobra osobistego, zgodnie z art. 6 kc spoczywa na powodzie. Pozwany zaś, w celu uwolnienia się od odpowiedzialności, może wówczas wykazać, iż jego działanie naruszające dobro osobiste powoda nie ma charakteru bezprawnego.

O bezprawności decyduje zatem wyłącznie kryterium obiektywne. Zagrożenie naruszenia lub naruszenie dobra osobistego zostanie uznane za bezprawne, jeżeli jest ono sprzeczne z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, a więc z normami prawnymi lub regułami postępowania wynikającymi z zasad współżycia społecznego.

Z art. 24 kc wynika domniemanie bezprawności, co w sposób korzystny dla pokrzywdzonego wpływa na rozłożenie ciężaru dowodu oraz ryzyka niewyjaśnienia okoliczności stanu faktycznego, od których bezprawność zależy. Z domniemania bezprawności pokrzywdzony korzysta więc zawsze wtedy, gdyby bez tego domniemania ochrona nie byłaby mu przyznana.

W świetle powyższych rozważań, mając na uwadze poczynione wyżej ustalenie faktyczne, należy wskazać, że działanie sprawcy wypadku, za które odpowiedzialność ponosi pozwany było bezprawne i zawinione.

Dalej należy wskazać, że katalog dóbr osobistych, wynikający z art. 23 kc, ma charakter otwarty. Przepis ten wymienia dobra osobiste człowieka pozostające pod ochroną prawa cywilnego w sposób przykładowy, uwzględniając te dobra, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Nie ulega żadnym wątpliwościom, że rodzina jako związek najbliższych sobie osób, które łączy szczególna więź wynikająca z zawarcia małżeństwa, czy też pokrewieństwa, podlega prawnej ochronie. Dodać również należy, że dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także wartością uznaną za dobro podlegające ochronie prawnej. Ustawodawca w art. 71 Konstytucji RP wskazał jednoznacznie, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 kro, zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Wynika z tego, że więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 kc (vide uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku, sygn. akt IV CSK 307/09).

Reasumując powyższe rozważania, należy wskazać, iż spowodowanie wypadku, w którym śmierć poniosła żona powoda J. M., a matka pozostałych powodów było zawinionym i bezprawnym naruszeniem ich dóbr osobistych przejawiającym się naruszeniem prawa do życia i wychowywania się w pełnej rodzinie oraz prawa do utrzymania więzi rodzinnych, uczuciowych i emocjonalnych między małżonkami oraz dzieckiem a rodzicem.

Sąd wziął również po uwagę fakt, że wykładnia art. 446 § 3 kc wskazuje na przyznawanie odszkodowania z uwzględnieniem szkody niemajątkowej, tak więc zadośćuczynienie przyznawane z podobnych podstaw, co odszkodowanie, musi uwzględniać wzajemne zazębianie się tych podstaw. Nie należy bowiem zapominać, że dolegliwości będące wynikiem przedmiotowego wypadku odnoszące się do sfery niematerialnej zostały, w stosownej części, skompensowane przyznaniem stosownego odszkodowania z art. 446 § 3 kc.

W tym miejscu wypada wskazać, że w podobny sposób wypowiada się również doktryna, dokonując analizy treści i zasadności pozostawienia w kodeksie przez ustawodawcę, po wprowadzeniu art. 446 § 4 kc, tj. przepisu umożliwiającego wystąpienie z bezpośrednim roszczeniem o zadośćuczynienie za śmierć osoby bliskiej, art. 446 § 3 kc.

Dla porządku jednakże przypomnieć należy, że w utrzymanym przepisie mowa jest o istotnym pogorszeniu się sytuacji życiowej członków rodziny, a nie tylko ich sytuacji materialnej. Trafnie dostrzega się, że śmierć kogoś z rodziny powoduje często po stronie pozostałych jej członków szereg trudno wymiernych i nie zawsze w pełni rekompensowanych przez rentę uszczerbków o charakterze materialnym, których wyrównanie jest w istocie możliwe tylko poprzez przyznanie jednorazowego odszkodowania, przybierającego w rozważanym przypadku formę podobną do ryczałtu. Sąd powinien jednak ustalić, że owe niełatwe do wychwycenia szkody w sumie rzeczywiście prowadzą do istotnej, niekorzystnej zmiany położenia życiowego osób, o których mowa w tym przepisie (vide System Prawa Prywatnego, Tom 6, rozdział III, § 28, ust. V).

Według stanowiska zajętego przez Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 14 kwietnia 2010 roku, sygn. akt I ACa 178/10, który mimo iż dotyczy bezpośrednio relacji § 3 i § 4 art. 446 kc, a więc obecnego stanu prawnego, a w przedmiotowej sprawie zastosowanie ma stan prawny obowiązujący przed nowelizacją, to w ocenie Sądu, jest pomocny, jeśli sąd zasądza odszkodowanie z art. 446 § 3 kc i jednocześnie zadośćuczynienie, to wszelkie niemajątkowe

okoliczności, które dotychczas miały wpływ na wysokość odszkodowania, należy pominąć i uwzględnić je przy określeniu wysokości zadośćuczynienia.

Należy także wskazać, że na podstawie art. 448 kc kompensowana jest krzywda, a więc szkoda niemajątkowa wywołana naruszeniem dobra osobistego, polegająca na fizycznych dolegliwościach i psychicznych cierpieniach pokrzywdzonego. Co istotne, Sąd nie ma obowiązku zasądzenia zadośćuczynienia w każdym przypadku wyrządzenia krzywdy naruszeniem dobra osobistego. Fakultatywny charakter zadośćuczynienia za krzywdę nie oznacza jednak dowolności organu stosującego prawo co do możliwości korzystania z udzielonej mu kompetencji (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2006 roku, sygn. akt II PK 245/05, z dnia 17 stycznia 2001 roku, sygn. akt II KKN 351/99).

Przy oznaczeniu zakresu wyrządzonej krzywdy za konieczne uważa się uwzględnienie rodzaju naruszonego dobra, zakresu, tj. natężenia i czasu trwania, naruszenia, trwałości skutków naruszenia, stopnia ich uciążliwości, a także stopnia winy sprawcy i jego zachowania po dokonaniu naruszenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006 roku, sygn. akt IV CSK 99/05, z dnia 1 kwietnia 2004 roku, sygn. akt II CK 131/03, z dnia 19 sierpnia 1980 roku, sygn. akt IV CR 283/80 oraz z dnia 9 stycznia 1978 roku, sygn. akt IV CR 510/77).

Wysokość zadośćuczynienia nie powinna natomiast zależeć od sytuacji majątkowej zmarłego. Roszczenia materialne z tym związane dochodzone są na odrębnej podstawie, jaką stanowi art. 446 § 3 kc. W każdym zaś wypadku ocena wysokości zadośćuczynienia powinna zostać dokonana z uwzględnieniem okoliczności, że śmierć każdej osoby jest zdarzeniem pewnym, które prędzej czy później musi nastąpić. Tym samym zadośćuczynienie rekompensuje w istocie często jedynie wcześniejszą utratę członka rodziny.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, zauważając jednocześnie podobieństwo treści art. 446 § 4 kc z art. 448 kc w zw. z art. 23 kc, trzeba wskazać, że każde z powodów z całą pewnością mogło liczyć na wszelkie możliwe wsparcie ze strony zmarłej. W wyniku jej przedwczesnej śmierci rodzina doznała ogromnej straty. Największa jest jednak krzywda powoda J. M., który mógł liczyć na wsparcie żony, jej zaangażowanie w wychowanie dzieci, utrzymanie domu i zabezpieczenie bieżących potrzeb wszystkich jej członków. To żona stanowiła dla J. M. podporę, mógł na nią liczyć w trudnych chwilach. Był pewny, iż nawet pod jego nieobecność K. M. dołoży wszelkich starań aby dopilnować dzieci, domu oraz inwentarza w gospodarstwie. Utrata żony spowodowała z pewnością silne i długotrwałe cierpienia psychiczne. Powód przeżył z żoną w małżeństwie do czasu wypadku niemal 16 lat, był to więc związek bardzo trwały, a więź, która wytworzyła się pomiędzy małżonkami musiała być bardzo silna. Brak żony powód będzie odczuwał do końca życia, mimo upływu czasu powód ma poczucie, iż nadal jest w żałobie, tęskni za żoną jak i za wspólnie spędzonymi chwilami. Jego osamotnienie jest znaczne, mimo iż wychowuje troje dzieci. Zakładając rodzinę powód mógł liczyć na wspólne wieloletnie pożycie małżeńskie, wsparcie w wieku emerytalnym, dlatego też obecnie nie może się pogodzić ze śmiercią żony uznając, iż los mu ją za wcześniej odebrał. Osamotnienie powoda w problemach, jawi się jako najbardziej istotny czynnik, poza bólem straty bliskiej osoby. Krzywda powoda w zakresie utraty żony i matki jego dzieci jest niezwykle dojmująca, tym bardziej dotkliwa iż wystąpiła nagle i nieoczekiwanie. Z pewnością wsparcie żony w trudnych chwilach byłoby dla powoda nie do przecenienia co powoduje, iż powód J. M. zasługuje na zadośćuczynienie w wysokości 100.000 zł.

Rozmiar i czas trwania krzywdy M. M. (3), M. M. (2) oraz małoletniej M. M. (1) był również znaczny. Dzieci z dnia na dzień zostały pozbawione pomocy i wsparcia matki, która była dnia nich oparciem w każdej sytuacji. Wiadomość o jej śmierci musiała w nich wywołać wyjątkowo silne negatywne emocje, co potwierdzają przeprowadzone w sprawie opinie psychologiczne. Obraz rodziny został zaburzony, powód M. M. (3) mimo swojego młodego wieku (14 lat) był zmuszony przejąć część domowych obowiązków, pomagać ojcu i wspomagać siostry. Obecnie mimo, iż jest dorosłym 20 letnim człowiekiem stara się nie wracać do wspomnień, które prawiły mu tyle bólu ale nadal pamięta swoją matkę. Powódka M. M. (2) została pozbawiona matczynego ciepła, musiała w wieku 13 lat przejąć na siebie ciężar prowadzenia domu i opieki nad znacznie młodszą siostrą, która wymagała dużego poświęcenia. Nie potrafiła zrozumieć tego zdarzenia, utraciła pomoc i wsparcie ukochanej matki z którą była silnie związana. Zarówno powód M. M. (3) jak i powódka M. M. (2) stracili wsparcie w okresie kiedy poprzedzającym dojrzewanie, który wymaga szczególnej uwagi ze

strony rodziców. Matczynej troski o wychowanie, miłości i czułości niezbędnej dla prawidłowego rozwoju niepełna dwuletnie dziecko pozbawiona została również M. M. (1). Wraz ze śmiercią matki bezpowrotnie została zerwana więź, która dopiero miała szansę na rozwój. Obecnie powódka mimo, iż nie miała szans na to aby wychowywać się w pełnej rodzinie wspomina tragiczne zdarzenie znane jej w większości jedynie z relacji członków rodziny. Ojciec powódki przejął niemal wszystkie dotychczasowe obowiązki K. M., nic nie jest w stanie zastąpić dziecku miłości, której w tak brutalny sposób została pozbawiona. Wszyscy powodowie kultywują pamięć o zmarłej matce i często odwiedzają jej grób na cmentarzu. Powyższe okoliczności przemawiają w ocenie Sądu za koniecznością zasądzenia znacznego zadośćuczynienia w wysokościach po 80 000 zł dla każdego z powodów.

W zakresie odsetek, należy odwołać się do treści art. 481 § 1 kc w zw. z art. 817 § 1 kc. Sąd zasądził zatem odsetki od dnia 18 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w pełni podziela zasadę przyznawania odsetek wynikającą z treści wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2010 r. w sprawie II CSK 434/09, w którym Sąd Najwyższy stwierdził „jest zatem zasadą, że zarówno odszkodowanie, jak i zadośćuczynienie za krzywdę stają się wymagalne po wezwaniu ubezpieczyciela przez poszkodowanego (pokrzywdzonego) do spełnienia świadczenia odszkodowawczego (art. 455 § 1 k.c.). Od tej zatem chwili biegnie termin do odsetek za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.). Powodowie natomiast żądali odsetek od dochodzonego pozwem zadośćuczynienia od dnia następnego po dniu w którym strona pozwana wydała ostateczną decyzję w przedmiocie tych roszczeń. Powodowie zgłosili roszczenia w kwotach objętych pozwem w postępowaniu likwidacyjnym znacznie wcześniej, z uwagi jednak na treść art. 321 § 1 kpc odsetki zasądzono zgodnie z żądaniem pozwu.

Odnosząc się w dalszej kolejności do żądania powodów w zakresie zasądzenia na ich rzecz odszkodowań należy wskazać, iż w ocenie Sądu zasługuje ono na uwzględnienie w całości.

Stosownie do treści art. 446 § 3 kc Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli skutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Odszkodowanie to obejmuje szkody majątkowe, których nie uwzględnia się przy zasądzeniu renty (art. 446 § 2 kc). Szkody te wyrażają się w ogólnym, znacznym pogorszeniu sytuacji życiowej, która polega nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, lecz także na utracie realnej możliwości samej stabilizacji warunków życiowych lub ich realnego polepszenia.

Powód dochodząc roszczenia z art. 446 § 3 kc obowiązany jest wykazać nie tylko, że jest członkiem najbliższej rodziny zmarłego, ale także, że śmierć spowodowała znaczne pogorszenie jego sytuacji życiowej (por. wyrok SN z 1 lutego 2000 r., sygn. akt III CKN 572/98, LEX nr 52771). „Pogorszenie” to obejmuje szkody zarówno obecne jak i przyszłe, które choć w pewnym stopniu dają się ocenić materialnie. Podkreślić należy, że dla określenia wysokości odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej należnego członkom rodziny, istotna jest różnica między hipotetycznym stanem materialnym członka rodziny, gdyby zmarły nadal żył, a stanem, w jakim znalazł się on wskutek jego śmierci.

Należy na wstępie zauważyć, że odszkodowanie z art. 446 § 3 kc obejmuje szeroko rozumianą szkodę majątkową. Składają się na nią dwa elementy, które wzajemnie łączą się i przeplatają. Przede wszystkim chodzi o różnego rodzaju uszczerbki majątkowe, które nie są uwzględniane przy ustalaniu renty. Drugim elementem jest trudna do obliczenia szkoda majątkowa wynikła na skutek śmierci osoby, na której spoczywał w znacznej części ciężar utrzymania pozostałych członków rodziny, trudności życiowe tych członków rodziny. W orzecznictwie trafnie przyjmuje się, iż pogorszenie sytuacji życiowej polega nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, ale również na utracie realnej możliwości stabilizacji warunków życiowych lub ich realnego polepszenia. Taki przypadek w szczególności ma miejsce, gdy następuje utrata małżonka. Samo zaś pogorszenie sytuacji musi być obiektywne i stanowić następstwo śmierci osoby najbliższej (vide Wyrok Sądu Najwyższego z 4 listopada 1980, IV CR 412/80, niepub.)

Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej członka rodziny zmarłego ma miejsce w każdym wypadku, gdy położenie życiowe uprawnionego i to zarówno w sferze stosunków czysto majątkowych jak również stosunków osobistych, rodzinnych wpływających jednak pośrednio na sytuację majątkową, stało się po śmierci osoby najbliższej trudniejsze

niż za życia zmarłego. Dla oceny zatem istnienia przesłanki w postaci znacznego pogorszenia sytuacji życiowej, a także w dalszej kolejności ustalenia wysokości odszkodowania znaczenie zasadnicze ma ustalenie sytuacji majątkowej i rodzinnej uprawnionego przed śmiercią osoby bliskiej w porównaniu do sytuacji tej osoby w dacie orzekania. Z tego też względu art. 446 § 3 umożliwia naprawienie szkód majątkowych, również tych trudnych do uchwycenia i wymierzenia, jak i tych które nie są uwzględniane przy zasądzeniu renty osobom uprawnionym (tak : Wyrok SA w Białymstoku I Aca 30/01, OSA 2001, nr 9, poz. 49).

Odnosząc powyższe do przedmiotowej sprawy należy stwierdzić, że dochody K. M. stanowiły istotny składnik majątku rodziny. Na zmarłej spoczywał też główny ciężar prowadzenia gospodarstwa domowego. To ona zajmowała się pracami domowymi, zakupami, wychowaniem dzieci i ich edukacją, ponadto w razie takiej potrzeby pomagała również w pracach związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Po śmierci K. M. pozostali członkowie rodziny musieli przejąć te obowiązki, co stanowi pogorszenie ich sytuacji życiowej. Najsilniej brak najbliższej osoby odczuł w tej sferze J. M., bowiem to na niego spadło najwięcej codziennych obowiązków, które wcześniej wykonywała żona. Zważyć przy tym należy, że nawet w braku szczególnych okoliczności utrata żony stanowi zawsze znaczące pogorszenie sytuacji życiowej. Za każdym razem śmierć głównego żywiciela rodziny wywołuje niezależnie od sytuacji majątkowej pozostałych członków rodziny wielkie trudności życiowe i poczucie osamotnienia (por. A. Szpunar – „Wynagrodzenie szkody wynikłej wskutek śmierci osoby bliskiej” – Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 2000 r. str. 148). W ocenie Sądu sam fakt, że rodzina zmarłej składałaby się po usamodzielnieniu dzieci jedynie z dwóch osób, pozwala uznać, niezależnie od sytuacji majątkowej małżonków, że śmierć spowodowała bardzo poważne negatywne następstwa w zakresie stosunków rodzinnych, społecznych towarzyskich, sprawności psychicznej i fizycznej powoda J. M., a nadto wpłynęła i będzie wpływać w przyszłości na sposób jego życia.

Pogorszenie sytuacji życiowej pozostałych powodów: M. M. (3), M. M. (2) i M. M. (1) było równie znaczne, jakkolwiek z innej przyczyny. Wynikało to z faktu, iż w dacie wypadku żadne z dzieci nie osiągnęło jeszcze dojrzałości. Zarówno M. M. (3) i M. M. (2) znajdowali się w okresie dojrzewania, a zatem w czasie kiedy dorastające dziecko wymaga szczególnej pieczy, nadzoru i wsparcia. Zachwiana równowaga i brak tej opieki po utracie matki wymagał od powodów poszukiwania innych osób, które zapewniłyby im stabilność emocjonalną. M. M. (3) poszukiwał oparcia głównie w ojcu, a M. M. (2) korzystała ze wsparcia i opieki sióstr ojca. Nie ulega więc wątpliwości, że faktycznie doszło do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej powodów, co przyznał sam pozwany, który spełnił częściowo świadczenie odszkodowawcze. W odniesieniu do małoletniej M. M. (1) uznać należy, iż w jej przypadku również doszło do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej. W wieku niecałych dwóch lat bezpowrotnie utraciła matkę, a biorąc pod uwagę jego wiek stratę tę ocenić należy jako szczególnie dotkliwą, rzutującą na jej całe dalsze życie. Powódka pozbawiona została bowiem możliwości opieki, starań, troski, wychowania przez matkę. Doznała zubożenia także w zakresie korzystania z wzorców postępowania matki, oddziaływania jej postawy życiowej, pomocy w nauce, wyborze zawodu, oparcia w trudnych chwilach. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, należy stwierdzić, że na gruncie niniejszej sprawy w sposób oczywisty zostały spełnione przesłanki z art. 446 § 3 kc w postaci znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny.

Ustalając wysokość odszkodowania Sąd miał na uwadze, że jego celem jest kompensata niewymiernych szkód powodujących znaczne pogorszenie sytuacji życiowej osób bliskich zmarłego, których rozmiar nie może być dokładnie określony, tym niemniej przy określaniu wysokości odszkodowania należało m.in. mieć na względzie, że winno ono być utrzymane w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa (por. wyrok SN z 8 lutego 1977r., sygn. akt IV Cr 3/77, LEX nr 7908).

Mając powyższe rozważania na uwadze Sąd uznał, iż odpowiednią tytułem odszkodowania będzie kwota po 20.000 zł dla każdego z powodów. Dokonując takiej oceny Sąd uwzględnił okoliczność, iż powodowie już otrzymali w toku postępowania likwidacyjnego odszkodowanie w wysokości po 40 000 zł.

W zakresie odsetek zasada odpowiedzialności pozwanego jest taka sama jak w przypadku roszczenia o zadośćuczynienie. Powodowie zgłosili szkodę pozwanemu, który ostateczną decyzję w przedmiocie ich roszczeń w przypadku powodów J. M. i M. M. (2) wydał w dniu 17 sierpnia 2013 r., a w przypadku M. M. (1) i M. M. (3) w dniu 7

września 2013 roku. Już w dniu 19 maja 2013 r. pozwany określił wartość odszkodowań należnych powodom, zatem roszczenia odszkodowawcze należy uznać za wymagalne w tej dacie, jednak z uwagi na treść art. 321 § 1 kpc okoliczność ta pozostaje bez znaczenia.

Rozstrzygnięcie o kosztach uzasadnia treść art. 100 w zw. z art. 98 § 1 i § 3 kpc i z art. 99 kpc wyrażająca zasadę odpowiedzialności za wynik sporu.

Powodowie wygrali proces w około 62 %. Ponieśli w procesie koszty w wysokości 32.768 zł (opłata od pozwu 25.500 zł oraz koszty zastępstwa procesowego 7.268 zł). 62 % tej kwoty to 20.316 zł i kwota ta stanowi wartość kosztów procesu należnych powodom od pozwanego. Z kolei pozwany poniósł w procesie tylko koszty zastępstwa procesowego w wysokości 7.217 zł, z czego 38 % stanowi 2.742 zł. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego ustalono na podstawie § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radcy prawnego oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

Różnica obu kwot stanowi wartość kosztów należnych powodom od pozwanego, przy czym stosując odpowiednio zasadę określoną w art. 105 kpc koszty te przyznano powodom w częściach równych.

Sąd Okręgowy dzieląc wykładnię przepisów zaprezentowaną w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2007 roku w sprawie III CZP 130/06, zasądził koszty procesu na podstawie wynagrodzenia liczonego od zsumowanych żądań. Pomimo wielu zmian regulacji prawnych instytucji zwrotu kosztów procesu na przełomie dziesięcioleci utrzymywało się - jako prawidłowe i zachowujące aktualność - stanowisko, że reprezentowanie przez jednego adwokata lub radcę prawnego kilku osób, występujących w sprawie w charakterze współuczestników, uzasadnia przyznanie tym współuczestnikom zwrotu kosztów zastępstwa w wysokości tylko jednego wynagrodzenia

Sąd, na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 98 kpc, nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 5.270 zł złotych tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu z uwagi na fakt, iż małoletnia powódka M. M. (1) postanowieniem tut. Sądu z dnia 10 lutego 2014 r. została zwolniona od ponoszenia kosztów sądowych całości.

Mając powyższe na względzie Sąd orzekł jak w sentencji.